

גנב וכמו שאמרו רז"ל ולא עין וגפס תחת
 עין כן כח לא שני נפשות בעד גניבה אחת
 ולזאת סי' מוכרח יכודה לספר לפני יוסף כל
 הענין ^{לפי מה שכתב} בכדי שיחמת אללו כי הדבר נוגע
 לסכנת נפש של אביהם הזקן וכוא לא חטא
 לו כלום ואולי גם להנער כי הוא רך ומעונג
 וסיפר לו כי אביהם לא רצה בשום אופן שילך
 עמם כי אמר וקרבו אסון ובורדסם את
 שיבתי צרעם שאלה ועתה הם תעכזו תהרוג
 בזה את חבינו וא"כ נחון מאד באריכות.
 ולפ"ז ניחא שאמרו רז"ל במדרש שרלו להחריב
 את מצרים ואיך סוחר להם לעשות מלחמה
 שלא כדת. אך עפ"ז ניחא כי סי' להם טענה
 נלחית איך אפשר בעד גניבה להרוג שני
 נפשות וסוד אמרו במדרש משום שיש לו לשלם
 וכתיב ואין לו ונמכר בגניבתו וזה יש לו
 לשלם. ואע"פ כי בלתי מצרים אינו כן. אך
 הואיל דנוגע לסכנת נפשות וגם שלא יטמע

1234567

בין המצרים רשאי להכריחם שילייחו לדין
 החורב כידוע :
 מ"ז י"ט קנה אותנו . כחב רבינו כי הם
 אמרו לו שיקנה את גופם
 וכן אמר הן קניתי אהכם ואת אדמתכם אבל
 אמר ויקן יוסף את כל אדמת מצרים לפרעה
 כי מכרו מצרים איש שדהו ולא אמר שקנה
 רק האדמה . ונראה טעם רבינו כי לא קנה
 גופם משום דקימ"ל מהם חיקו אהם קונים
 מהם ולא הם קונים מהם ולא קונים זה את
 זה וא"כ אין למצרי על חבירו קנין כגוף רק
 למעשה ידיו ולמעשה ידיהם הרי התנה עמהם
 שיהיו משועבדים לעבוד שדותיהם ודי בזה
 ולא רצה ללוקחם למלאכות אחרות הנלרכים
 למלך כי באמת החיוב לעולם על אנשי
 המדינה לעשות למלך סמוטל עליהם וא"כ לא
 לריך יוחר :

פרשת ויחי

מוכרחים לומר שזה סי' בזמן הקודם . אבל
 לריך באור לפי פשט רבינו למס כתיב
 וישתחו ישראל על ראש המטה . דכנה רש"י
 פירש שני פרושים ע"ז אחד שהפך עלמו ללד
 השכינה כי השכינה למעלה מראשותיו של חולה
 ועוד פי' על ראש המטה שהיתה מטחו
 שלמה שלא נמלא בזרעו פסול. ושני הפרושים
 לכאורה קשה לפי רבינו כי לומר שסי' חולה
 סרי דעתו שאז לא סי' חולי ולומר שעתה
 כשתחוב שלא נמלא פסול בזרעו תקשה למה
 דווחא

פסוק ב"ט ע"י דברי רבינו דעתו כי ויקרבו
 זה לא סי' בחליו סמוך
 למיתה אך שנה אחת קודם מיתתו . וכבר ידוע
 לרבינו לפרש כן משום דכתיב אח"כ סי' מ"ח
 פסוק ח' . ויהי אחר הדברים האלה ויאמר
 ליוסף הנה אביך חולה . ושיפת ברמב"ן
 בחבורו זה כי כל הסורה על הסדר נאמרה
 וא"כ אחר מעשה זה שנסבע לו שישא אותו
 לארץ כנען אז חלה את חליו אשר מת בה וא"כ
 מאי דכתיב ויקרבו ימי ישראל למוח מקודם

רווקא עתה הודע לך ע"ו ולא מקודם
 ובזמן אחר. ולומר דלהכי הודע עתה לך על
 זרעו הכשרים משום שראה כי יוסף שמע
 לבקשתו זה לא אפשר דברי רבינו פירש
 בפסוק שלאחריו דיעקב לא חשד לבנו הלדיק
 שלא יקיים מצות אביו ובלבד זה לא אפשר כי
 חשב יעקב אביו על בניו הלדיקים שאולי
 מי מהם אינו לדיק. ולומר דהי' חלוט ויטב
 על המטה גם עתה ולכן השתחוה על ראש
 המטה באמת בבאן לא אפשר לפרש פשטות
 אלו דברי כל הפסוק מיותר ולמה סיפר לנו
 הפסוק שהשתחוה על ראש המטה אם לא
 לכורות לנו אחד משני דברים הללו אם
 שהשכינה למעלה מראשותיו של חולה או משום
 שהיתה מטתו שלמה. ואפשר דיפרש וישתחו
 ישראל על ראש המטה פירושו דהנה עיקר
 זרע יעקב הי' יוסף ובנימין כידוע שרחל
 אמת היתה עקרת הבית וזה הי' זרעו
 החשובים והחשוב נקרא ראש וכנה הפסוק
 את יוסף על שם ראש המטה כי השתחוה לך
 כי זכה אשר ראש המטה שלו יעסוק
 בקבורתו. אשר כבר לא הי' תקוה שיראה
 אוחו עוד ולכסוף זכה שיעסוק בקבורתו :
 קפיטל מ"ח פסוק ז' **ואקברה** באמלע
 דברי אמ"ח 1234567 אמ"ח 1234567

בחלקו של יחודם וכן הוא ברש"י שמואל
 קפיטל י' וכן הוא במ"ר. ונאפילו אם הי'
 נראה צעני רבינו דברי הספרי עיקר עכ"ז
 הי' לו להביא גם דעת החולקים על הספרי
 וע"י שאלה ותשובה אחת שכחתי להגאון
 עטרת הגולה מוכ' יוסף שאל הלוי חב"ד
 דק' לבזב ז"ל כתבתי בחוך השאלה גם
 הדברי' הללו ועוד קושיות חמורות על הרמב"ן
 על הסורה בשארי מקומות והתשובה שלו
 מונח אללי צכ"י וכתב אלי כי על דברי רבינו
 הללו נחשודר בזה הגאון צעל באר שבע
 בספרו לדה לדרך וגשאר צל"ע ואנכי לא
 ראיתי מעולם הס' לדה לדרך יתר הדברים
 השיבני הגאון ז"ל ויצאו הדברים אי"ס
 בכחומשים כותרים אם יוכני ד' לכרפיסם :
שם ועל דרך כפשע ג"כ אמר לו כמתחיל
 שלא יחר ליוסף בראות חפלו בקבורת
 המערה על שלא קבר אמו שם וכאשר קבר
 שם את לאה כו' עד סוף כענין ול"ע לעג"ד
 כאשר הבאתי לעיל בדברינו מן המכילתא
 שאמר יוסף לאחיו כשבקש מהם שישארו ויעלו
 עלמותיו עמם מפורש שם שאמר להם מקובל
 אנכי שלא יכנסו לקבר אבות אלא שלשה
 אבות ושלש אמהות וכובא דברי המכילתא
 בחוך דברי להלן וא"כ ידע שלא אפשר שתקבר
 רחל אמו שם. אבל אפשר כי אח"כ נודע
 לו זאת ועוד שמה אמר לו יעקב זאת כי הרי
 אמר יוסף מקובל אנכי ודאי שמע מיעקב
 כי קבלתו הכל מאביו :
שם ואע"פ שמערת המכפלה אינה רחוקה
 משם רק כחצי יום הי' יעקב כבר
 מואר במקנה הגדול ובני בית ולא יגיעו שם
 רק צימים הרבים וכן עשה בדרך כהוא ימים
 רבים עד בואו אל אביו וכו' חכמים ולא על
 פנים

נשים לעולם מפני הכבוד. לריך באור דבריו
 הקדושים דלפ"ז הי' אסור ליעקב להולוכה
 למערה המכפלה דהרי במחני' שם ובגמרא
 מו"ק ד' כ"ז אמרו ר' אליעזר אומר אפילו
 שאר הנשים דכתיב ותמת שם מרים וסקבר שם
 סמוך למיחה קבורה ובפרט אמנו רחל שהיחה
 יולדת ודאי הי' אסור להשבות קבורתה.
 וא"כ מאי מסיים רבינו שם ואני סבור שהיו
 אלו דברי כחנללוח דגם יוסף יודע שמתה
 בדרך ונקברה בארץ וכבוד עשה לה במוחה
 אבל ככוונה ליעקב שלא הוליך אותה למערה
 כדי שלא יקבר שם שתי אחיות כי יבוש
 מאבותיו ולאה היא הכשאת לו ראשונה בהיחר
 ומנח' לי' לרבינו דברים הללו אחרי כי יש טעם
 ברור עפ"י הדין שהי' מוכרח לקבור אותה
 בדרך במקום שמתה כמו שכ"ח רבינו
 המתניחין דמוע"ק :

מאמר החכמה

ובהאי ענינא יש לי הרהורי דברים אחד
 דברמב"ם וטור ושו"ע כולם כתבו
 כאחד דסופדין לנשים כמו לאנשים וכמו
 דרפרס ספדי לכלתא בני. כנישחא אמר אי
 משום יקרא דידי אי משום יקרא דידיה. וגם
 הוצא ברא"ש סו"פ אלו מגלחין ובחורת האדם
 לרמב"ן הברייחא שנשנית באבל פ' י"ח
 תיחא דברים שבין איש לאשה מניחין את
 האיש ברחוב ואין מניחין את האשה ברחוב
 עולין בחבר עיר על האיש ולא על האשה מברין
 אלל האיש ולא אלל האשה. ולענ"ד עוד חילוק
 בין איש לאשה דהנה כפי שהצאנו לעיל
 הא דאמר ר' אליעזר אפי' שאר נשים דכתיב

דמספידים לאשה הוא דווקא כל זמן שלא
 נגמר הקבר משום שאי אפשר עוד לקבורה
 אז יוכל להספיד לאשה אבל חוקף כי נגמר
 חליצת הקבר ודאי אסור להשבות הקבורה
 אפי' רגע אחת וראי' לזה דאפי' שעה
 מועטת אסור להשבות קבורתה מירושלמי סוף
 פ' ואלו מגלחין אמר ר' חלבו ר' בא בר
 זבדא בשם רב אפי' לשעה מן הדא ותמת
 שם מרים ותקבר שם ועי' פני משה שם הרי
 מפורש דאפילו שעה מועטת אסור להשבות
 קבורתה. ולכן כ"ל ברור דהא דמספידין
 לאשה הוא דווקא כל זמן שלא נגמר חליצת
 הקבר והתכריכין אבל באיש אינו כן. וא"כ
 יש עוד חילוק בין איש לאשה דלאיש רשחין
 להשבות קבורתו עד הלילה ובפרט משום
 כבודו מותר אפי' להלין את הצת כמבואר
 בשו"ע י"ד סי' סג"ז אבל באשה אינו כן וראי'
 מהא דפסק בשו"ע סי' סג"ה אין מניחין מטעם
 של אשה ברחוב מפני הכבוד. ובאמת על
 הברייחא עלמה לא אפשר להקשות דזהו
 נכלל במה שטעו שם מניחין את האיש ברחוב
 ולא האשה. אבל הפוסקים ראוי הי' לכתוב
 לן דבר זה וגם השמיטו הפוסקים דלריך
 להיות קבורתה סמוך למיחאה רק ברמב"ם הי'
 אבל פ' י"ב ה"ה הי' כדאי דין זה ובטושו"ע לא
 ראינו שכתבואו לזה ול"ע :

פסוק מ"ו **הארקים** אשר התהלכו אבותי
 לפניו. יקרא הניבא
 אל אלקי אבותיו אשר לו הגדולה והגבורה
 ועשה עמכם את הגדולות ואת הנוראות ויהרא

לפני מתן חורב כל מעלת הבכור כי לית
 שררתו של אב ושיבוי לו כבוד ומעלה י
 לעירו . ולכן ירע בעיני יוסף ששם אב
 ימינו על הצעיר כי זהו ציון לפני הבכור
 על כן כי ל"ל לומר שזהו כוונת רבינו במ
 שאמר והגיון בעיני כי חשב שטעה אביו
 ולמה חשב אותו שיטעה משום כל הו
 דהואיל דהכבוד לריך לתת להבכור וכו
 עשה להיפך לכן חשב לו שטעה וא"כ ל
 יקיים הכרעה חלילה :

פסוק כ"ב **שם** צחוק דברי רבינו . והג
 אמר לו עשיתי עמך נ
 הטובה שיכולתי לעשות לך לעת שהייתי ים
 לעשותה כי אין צרפות יעקב צארץ רק שכ
 אחד שאין בידו לגזול מאחד מצניו א
 נחלתו רק הבכורה היתה לו לתת אותה לפי
 בעיניו והנה נתן אותה אליו עכ"ל רבינו . ול
 ביאר רבינו הטעם שצידו ליתן הבכורה לכ
 אשר ירצה ובמחיתו שנינו דאם אמר אין
 פלוני בני הבכור לא יעול פי שנים לא אמו
 כלום שהתנה על מה שכחצו בחורה :

ועל ל"ד הדוחק אמרתי עשמו של רבי
 לפני שיפתו שאמר צפ' תלא דאג
 מת הבכור בחיי אביו אע"פ שהוא יורש חלו
 בכורו בקבר ומורישו מן הדין לצניו אג
 רלכ הזקן ואמר ירשו בני כך וכך צנכפי וצנ
 של בני הבכור יעול כך וכך צנכפי דברי
 קיימין כדרך שכל קיימין במקום שאין שם
 בכור וכן חיינו עובר בלאו הזה ופס ביארתי
 כל הנורך בדין זה אבל עכ"פ דעת רבינו כן .
 וכן ככל ידע יעקב אביו כי לאוצן בעלמו
 לא יסי' מבחי אחרץ רק בניו יירשו את הארץ
 ובמקום שאינו בא הבכורה מהאב לבנו ס"ל
 להרמב"ן דיוכל האב לתת חלק הבכורה לכו
 מי

ציותר ועוד מלשון האלקים פעם שני נראה
 חלילה שזכו אלקים אחד וחלילה שתי רשויות
 ע"ז כתב רבינו כי האלקים אשר התכלכו
 זו יקרא הכניא לו אשר התכלכו דאמנם כי
 לכל ד' אחד ומלדו אין שום כשתנות חלילה
 אבל מלד המקבלים הטובה מהשם יחצרך
 ש שני ולכן בא אלקים במדות טובות ועם
 אבותיו בהנכס במידת הגדול והגורא ועמו
 התנה במלך האמת וזה שאמר הכחוצ נתן
 אמת ליעקב ולכן אמר האלקים הרועה אותי
 מטודי כי זהו מדה אחרת :

1234567 n"ח"ח

שם ויחן שיכי' הרועה אותי מגזרת רעך
 ורע אביך אל חטוב כי במדה היתה
 ולום ורעות כו' עד סוף . ל"ל כוונתו שאמר
 יקב כי יתנה ד' עמו במדת האמת ואינו
 יכר זה שום דין רק רחמים וכמו הנהגת
 אב עם בנו . ועל זה כתב רבינו עוד ואל
 קשה עליו מטודי עד כיום הזה עם מה
 וכתבנו בפסוק ויזבח זבחים לאלכי אביו
 יחק כי מעודו יתכוו בדרך אמת אבל לא
 יתחד לו המדה עד שזכו לארץ אבותיו .
 ונתן רבינו כי שם האריך רבינו צפ' ויגש
 י עתה בלוחו שעה זכה יעקב בחלקו
 כאמר נתן אמת ליעקב ואיך אמר כאן
 עודי עד היום הזה וע"ז הירץ רבינו באמת
 עולם היתה הנהגת ה' עמו במדת האמת
 הוא רחמים אך לא נתיחד לו במדה עד
 ובו כו' ופי' נתיחד כי הקצ"ה כצניחו לעולם
 יתנה עמו במדה היתה זה סי' לאחר שזבח
 זבחים הרבה לאלקי אביו ילחק :

וידע בעיניו . אולי יוסף סי' אובב את
 מנשה ציותר בעבור היותו בכור
 א אדע שאריך לחקור אחר טעמים הלא
 שם רבינו צפ' חולדות כ"ה פסוק ל"א כי

וי שיחפוך דזכ אינו נקרא ע"פ בן השואל
 וזכור כיון דהזכור אינו קיים בשעת גטילת
 זירושא ולא עבדו הוא נוסל רק מבני בניו :
 ופיטל מ"ח פסוק י"ב **הכלירי עינים** .
 אמרו

ומפרשים שכוף ענין אדמימות שיחאדמו
 ויניו מרוב שחום יין וכמוכו למי חכלילות
 וינים . ובסוף דברי רבינו או יאמר למי
 וכלילות עינים שימכך ממיד לכחול עיניו
 מאחרים על יין כי היין יחשיך את עיניהם
 וידידו דמעה ומתקנה בחוריהן ויאמך שיהי

עיניו במכחול חדיר יספר הכחוב בגנות היין
 ברעות הבאות לו מבחון במדנים ובפלעים
 ושישמע צביתו אוי ואבוי ויזכיר הכחוב הנזק
 הכוא הכוב לו ממנו בגופו ובמחשכת עיניו
 וחלואי' הרבים וזה פירוש וענין נכון ע"כ
 דברי רבינו . ולפי' אינו מובן סוף הפסוק
 שאמר ולבן שניה מחלב . ונראה דרבינו יפרש
 דכמו שספר בגנות היין כן יספר בשבח
 החלב והחלב רפואה להפיג היין . וידוע דהיין
 מחמם את הגוף ולכן מחשכת העינים והחלב
 מאן זה ברור לפי דברי רבינו :

חבל כפר בראשית ומי שהוא ראשון ואין ראשית לראשיתו יעורני להתחיל
 כפר שמות ולגומרו ואהלל את בוראי יוצרי וגואלי :

חם ונשלם שבה לאל בורא עולם

1234567

רגיר קמן מהדושי אחי הרבני המופלג בתורה ויראת ד' אוצרו כ"ש מ' יעקב נ"י מביאליסטאק :

על הפסולת חבל פסולת מרובה על האוכל
 דברי הכל בורר אוכל והא הכא דכי אוכל
 מרובה על הפסולת דמי ע"כ בגמרא . ופי'
 רש"י וכו' למשקל פסולת כר"ש . ותמוזים
 דברי הגמרא דאיך אפשר שיטול האן מע"פ
 החבית דברי האן מוקלס היא ואסור
 ולומר דהסוגיא קאי הכא אליבא דב"ה דלית
 לכו מוקלס ורשב"ג נא לפרש דברי ב"ה
 שאצרו לקמן מחניתין מסלק הטבלא כולם
 ומעטרים ומסקנת הגמרא דאיפך דב"ה אמרו
 מסלקין עלמות וקליפין מעל השולחן דב"ה
 כר"ש

מס' שבת דף קמ"ב ע"ב **במתני'** כאן
 ש"פ
 אצבית מטב על לדה וכיא נופלם . היתכ
 יין החביות מגביה ומטב על לדה וכיא
 ופלח . ובגמרא מאן סנא דכל כיכא דאיכא
 ויסורא וסיתרא - בכיתרא טרחין באיסורא
 א טרחין אמר רבב ב"ב חנה אמר רבי
 יחק רשב"ג היא דחק כבורר קטנית ביו"ט
 ש' אומרים בורר אוכל ואוכל וב"ה אומרים
 ורר כדרכו בחיקו ובתמחוי ותניא . אמר
 רשב"ג במה דברים אמורים שהאוכל מרובה

שים עליו סוכת כלי איסור מוקלס ליחא גבי
 ובה דמסע על לדה כטעם משום דכל היכ
 דאיכא איסורא וביחרא בביחרא טרחי
 ולהכי מקשה ספיר בגמרא כיון דכאז
 מרובה על הפסולת הוה למערה בפסול
 למעט צטירחא . [אבל אנכי מלמדי דבקושי
 סקדימו בגרע"א דחוס' דר' עקיבא ¹²³⁴⁵⁶⁷ :
 משניות] :

כר"ס דליח ליה מוקלס וכו' דוחק גדול צעיו
 לומר כן דא"כ ברישא נמי תיקשה למס לא
 יסול באזן מע"פ החזית ולמס לי מעט על
 לדה . ואפשר לומר דרבה צ"ב חנה צטס ר'
 יוחק ס"ל כרב יוסף צטס ר' יוחנן לעיל פ'
 כל בכלים דף קכ"ה ע"ב דצטוכה מטה על
 לדה ובמניח נעשה כסוי להכלי ולפ"ז מיירי
 באזן שיש עליו תורת כלי וע"ס בחוס' וכיון

השמיטה שייך לד' י"ט ודף כ'

לאו מנהגא עד דתתפני סידרי מנהגא פי' עו
 שיטלים החפכ מנהג כשר וא"כ חזיק דמפרת
 הס"ס על מנהג גרוע דלאו מנהגא וכן כג
 איבעי להס"ס לומר כן ומכש"כ ככא מחסנ
 דהסס לחומרא אמרינן לאו מנהגא ופשיטל
 ככא לקולא . וצברא"ס פ"ק דצ"ב אמר ל
 דמחי' סס קא חשיב כל מיני מחילות גוי
 גזית כפיסין לבנין צונין ומסוייס הכל כמנהג
 המדינה להורות דאס נהגו צבולא ודפנא לאו
 מנהגא והכא שתיק בגמרא ומסכים להמנהג
 דברי אמרו דלאו מקח טעות הוא משום דניחא
 ליה לאיניש דליעבד מלוא בממוניה חלא ודאי
 דכל מלוא שיוכל לעשות ע"י שליח דשתי לו
 לעשות שליח ודומה כאילו הוא בעלמו עושה
 והא דאמרינן מלוא צו יוחר מבשלוחו וכו'
 דחשיבות המלוא נראה יוחר לעשות בעלמו
 אבל אס עשה ע"י שליח חשוב כאלו הוא עשה
 המלוא רק לא קיים המלוא דצו יוחר מבשלוחו :

ג"מ מהש"ס פסחים דף ד' ע"ב נראה
 דהמלוא שעושה ע"י שליח לא נופל
 ואילו עושה ע"י עלמו דאמרינן סס איבעיא
 בו המשכיר בית לחבירו בחזקה צדוק
 זלאו שאינו צדוק מכו מי הוי כמקח טעות
 ו לא ח"ס דאמר אביי לא מיבעי' באחרא דלא
 צבי אגרא וצדקי דניחא ליה לאיניש לקיומי
 לוכ בגופיה חלא אפילו באחרא דיכתי אגרא
 דקי דניחא ליה לאיניש לקיומי מלוא בממוניה
 אס נאמר דאינו דומה עושה המלוא ע"י
 למו לעושה ע"י שליח איך אפשר שיהיו
 אגיס לכחחילה לשכור שליח לעשות מלוא
 וכי איבעי לי' להס"ס למימר דאפילו
 אחרא דיכתי אגרא וצדקי אין זה מקח
 צית צטביל זה דמנהג גרוע הוא ולא
 כגא הוא וכמו שמלינו צט"ס ירושלמי פ'
 וס שנהגו כובא בחוס' וצברא"ס כתי נטי
 יגי דלא למיעבד עבידחא באפוקי שבתא

שאלה

אוצר החכמה

בעל בנכסי אשתו אם חפר בורות שיחין ומערות וקילקל גוף השדה ולא מתתה צי אשתו ושׁיב טען שקנה ממנה השדה לחלוטין אם יש לו חזקה בנכסי אשתו או לא:

תשובה

בעזה"י דין זה מבואר בטור וש"ס חו"מ סי' קמ"ט. ופליגי בזה גדולי הפוסקים. הרי"ף והרא"ש סברי דאין לו חזקה אפי' אם חפר בורות וקילקל גוף השדה בפניו. והטור והרמ"ה סברי דבכא יש חזקה בעל בנכסי אשתו. ובדעת הרמב"ם כמאן זכר אם כהרי"ף והרא"ש או כהרמ"ה. ופל מחלוקת בין כב"י והרמ"א. דעת הב"י הרמב"ם סבירא ליה כהרי"ף דאין לו חזקה הרמ"א מפרש דעת הרמב"ם דס"ל כהרמ"ה. וזו מבואר היטב בב"י ובד"מ ועי' בהגר"א ו"מ סי' כנ"ל בהרי"ף קלם בבאור דברי מתבר והרמ"א בהג"ה ומעתה נפל דין זה במחלוקת גדולה:

גם כי הלמיד קטן כמוני אין בידי לכבריע בין אבות העולם. אבל תורה הוא וללמוד יי לריך ומלאחי דיש לפלפל בזה הרבה:

עקודם הנאמר בסוגי' ז"ב(ד"ע"ב)אשר משם מקור הדברי' וזה לשון הש"ס

ולא לאיש חזקה בנכסי אשתו. והאמר ר' א"א לריכס למחות במאן חילימא בחדר והאמין רב אין מחזיקין בנכסי אשת איש. אלא לא בצעל אמר רבא לעולם בצעל וכגון שחפנו צה בורות שיחין ומערות ופריך בש"ס והאמר רב נחמן אמר רבה בר אבוב אין חזקה לנזקין אימא. אין דין חזקה לנזקין. אב"א לאו איתמר עלה רב מרי אמר בקוטר ר"ז אמר בבב"ס. רב יוסף אמר לעולם בחדר וכגון שחבלה מקלח חזקה בחיי כצעל ושלם לאחר מיסת כצעל מייגו דלי צעי אמר ליה אבא זבינחא מינך כי אמר ליה גמי את זבינחא ליה וזבנה כלי מסימן. ובארז הפוסקים דרבה ורב יוסף פליגי רמונן מחוך הסוגיא. ובזה פליגי הפוסקים אם סל' רבא או רב יוסף עי' בב"י. והאמנס לריך פעם באיזה סברא פליגי רבא ורב יוסף והאמרתי סברת פלוגתא דכל אחד לעממו אויל. וכוח דראייתו בירושלמי גיטין סו' פ' השולח וזה לשון הירושלמי דבר תורה קנה שדה ביוכל רבי אילא אמר קנה קרקע אבא בר ממל סבר לא קנה קרקע מחיב ר' אבא בר ממל לר' אילא על דעתך דאת אמר קנה קרקע יחבור בורות שיחין ומערות אל' החורה אמרש ושב לאחוזתו צעינא חייתא ר' יעקב בר אחא שמועתא קדמיכון ולא ידע דעוד פליגין רבי יוחנן אמר מביא וקירא וריש לקיש אמר מביא ואינו קורא. מבואר מהירושלמי דלמ"ד קנין פירות בקנין סגוף דמי מותר לחפור בורות דומ"ע בקרקע סקנוי לו לפירות חלולי דכתיב קרא וכב לאחוזתו. ולפ"ז רזה שאינו רשאי לחפור בשדה סקנוי לו לפירות הוא משום לריך

ולריך להחזיר השדה ציובל לבעלים בעינא
 וא"כ במקום דאינו לריך להחזיר השדה לבעלי'
 גזון בעל זנכסי אשתו או אם שכחז נכסיו
 לבנו לאחר מיתה כמבואר בש"ס יש נוחלין
 בב"ק ד' פ"ח ע"ב מותרים הבעל או האב
 שכתב נכסיו לבנו לאח"מ לחפור בזרות היחין
 ומערות אפי' דאין להם אלא קנין פירות משום
 דקנין פירו' קקנין הגוף דמי לדעת ר' יוחנן אבל
 לריש לקיש דסבר קנין פירות לאו קקנין הגוף
 אסור לחפור בזומו"ע בשדה הקמיו לו לפירות
 זמו בעל זנכסי אשתו. ומעתה מבואר במאי
 שליגי רבא ורב יוסף הג"ל דהנה רבא סבר
 קנין פירות לאו קקנין הגוף דמי דהא פסק רבא
 אל' כריש לקיש זכני חלה עו' יבמות ריש
 ז' החולץ ולדידי' אינו רשאי הבעל לחפור
 בשדה של האשה ולכן לריכס למחות ואם
 לא מחתה יש לו חזקה. אבל רב יוסף אמר
 בסוף פ' השולח אי לאו דאמר רבי יוחנן קנין
 פירות קקנין הגוף דמי לא מלא ידיו ורגליו
 זכמ"ד ומבואר דסבר רב יוסף בר' יוחנן
 לפ"ז מותר לבעל לחפור בשדה של אשתו
 יכאן לא שייך ושכ לאחוזתו והאשה אינה
 כולה למחות בעל שלא יקלקל וא"כ אין לו
 חזקה זכאי שחפר דברי אשתו אין זכחה
 למחות עליו שלא יקלקל ולכני מוקים רב
 יוסף בזה. וכן מבואר בש"ס בב"ק שם ד'
 ז"ח ד"ה אמר רב יוסף בשלמא אי חגא
 איפכא ככוח נכסיו לאביו איכא למיפשט
 זינה דקנין פירות לאו קקנין הגוף ח"כ מוכח
 דהם דרב יוסף כריו"ח ס"ל ורבא ח"כ
 "כתום" סוף פ' השולח אמרו דרבא לא ס"ל
 ריש לקיש אבל בב"ק שם כתבו בפירוש
 דכריש לקיש סבירא ליה: יוצר החכמה

ומעתה פשוט וברור דרבא ורב יוסף כ
 אחד לשיטתו חזיל בהאי סוגי'
 פכעתקו (מב"ב ד' נ' ע"ב) וכדפירשנו ולפ"י
 כיון דאין קי"ל כריש לקיש דקנין פירות לאו
 כקסג"ו דמי ואינו רשאי הבעל לקלקל
 גוף השדה של האשה ברור דכל' כרבא דין
 חזקה לבעל זנכסי אשתו אם קילקל גזון
 השדה וכל' כהרמ"א בהג"ה חו"מ סי' קמ"ב
 וכשהרלתי הדברים עפ"י מכתב להרב הגאון
 ר' ישראל הכהן אבדק"ק טורנא הקטע של
 דברי הש"ס בד' מ"ט מוקי דלא לאיש חזקה
 מייני דכתב להאשה דין ודברים אין ל'
 בזכסין כו' א"כ אין שייך כאן הפלוגתא אכ
 קנין פירות קקנין הגוף דמי דברי אין לו
 פירות. ואשתמיט להגאון כ"י דברי הסמ"ג
 במקומו סעי"ק י"ב דלהרמ"א מייני בלא כהנ
 לך דין ודברים יעו"ש גם בספר לח"ס
 במקומו בפרק י"ג מ"ח עושן ונעשן כל
 ח' מפרש שם דהסוגיא דד' מ"ט
 דאוקי זכחה לך דין ודברים הוא לאפוקי
 מדרבא וכן כג"ה בבאורו לשו"ע כתב קן
 כרי כל גדולי הפוסקים רבותינו האחרונים
 פירשו כוותי' ושמעתי דהגאון מטורנא הדפיס
 ספרו ח"ב וקבע שם דברי והשגתו ולא חז
 לכל מה שכתבתי. אמנם אגבי לא הסבתי
 על השגתו מחמת חסתי על כוללות הפארעט
 אבל בגוף הדברים כדק אמי. יתר פילפולו
 של הגאון על דברי לא אכתוב פה מחמת
 כוללות הדפוס ואי"כ כשיכני ד' להדפיס
 עוד אשיב על דבריו :

ובזה שכתבתי יתבאר היטב הסוגיא זמם'
 בב"ב ד' קל"ו ובב"ק דהכתב נכסיו
 לבנו

לכנו לאחר מוסו ומכר כבן בחיי האב ומת
 כבן בחיי האב דר' יוחנן אמר לא קנה לוקח
 וריש לקיש אמר קנה לוקח. ודברי ר' יוחנן
 צמוק מן השכל למי אינו קונה לוקח כיחבן
 ששוחטים בשדה אחד אשר קנוי לאחד כגוף
 להשחי בפירות לא יוכל מי שהגוף שלו למכור
 כוס שיש לו ואף למיניו בתוס' ז"ק שם
 ר"ס ח"ט ואשה שמכרו בנכסי מלוג דהיכה
 לזה קטי לגוף ולזה הפירות לגמרי הינם
 כולים שניהם למכור אמנם לדיוח כבר כתבו
 הפוסקים דאינו כן ועי' יו"ד סי' רס"ז לענין
 גזל של שני שוחטין אם יולא בשו"ע ופסק
 גמור דאינו יולא וכב"י העתיק הברייחא
 פ' החובל וכחז ומדברי התוס' נראה דעבד
 גל שני שוחטין דאמרינן כיינו לזה הגוף
 לזה הפירות וכחז כב"ח על הכ"י דבגמ' היא
 ויולא מלפני השליש דכעתיק דברי התוס'
 לא כתבו הכי בתוספות אלא לאוהא
 וגי' דקאמר כמאן הזגא הא דאמימר
 איש ואשה שמכרו בנכסי מלוג לא
 נשו ולא כלום כמאן כר"א ולכאפי לישנא
 וירושו דדוקא אם קנוי לזה לגוף ולזה לפירות
 קרא אינו מיוחד לא לזה ולא לזה אבל לענין
 סק כ"ל העיקר כלישנא קמא דפ' חזקת
 גבתיס דמוקי להמימר אפי' כרבנן דר"א
 ז"ש. כלל הדברים מתבאר מתוך מה
 העתקנו דברי כב"ח דלזה גוף ולזה פירות
 כל כל אחד למכור חלקו וא"כ לריך עיון
 טעמא דר' יוחנן דאמר לא קנה לוקח :

ביוכל יחא מאלד טעמא דריו"ח דהכס אף דהא
 הקנה גוף השדה לכנו מכיוס מ"מ אין לה
 לע"ע שום זכות בגופה כל שדה דאם ירש
 לחפור מחילות תחת קרקעו אינו רשאי ולא
 שסבן אינו רשאי האב מותר לעשות בה מ
 שירצה ולחפור ולקלקל גוף השדה ואף דל
 ישאר כלום להורים לכנו לא חיכפת לן בזה
 וכמו נכסי לך ואחריוך לפלוני דאין לשני אל
 מה ששייר הראשון, ולכן אין להבן למכור
 פחה כלום ודומה כאלו מוכר דבר שאין בו
 ממש דלא חל על זה שום קנין וכמו חו"מ
 חלירו דלא קני במבואר בשו"ע ח"מ סי' רי"ג
 וכן ככל לדעת ריו"ח דהלא השתא אי
 לכבן שום זכות אבל לריש לקיש דשבר קני
 פירות לאו כקנין המף ואינו רשאי לחפור
 ולקלקל את השדה ושמילא ללענ"ד דהבן יוכ
 מעכשיו לעשות מחילות ובורות תחת שדה
 ולכן יש לו מה למכור ולהכי קנה לוקח. וכ
 זה ברור בעיני בפירות כסוגיא בשו"ה. והאמנ
 מלאחי בקל"ח סי' רנ"ז שכתב סיפך דבר
 ומידש שם דאפי' לריש לקיש קנין פירות
 דיוכל כוי כקנין הגוף ורשאי לחפור בור
 שומו"ע אבל דברי הקל"ח תמוזים מאד
 מהירושלמי סג"ל וכפי שפירשתי גם ש"ס דין
 בשיטת זו יפלא על הקל"ח שלא ראה דברי
 המל"מ בפ' י"א מה' שמיטה ויוכל דנסתפק
 בזה אם אליבא דריש לקיש בזמן שהיוכל
 נוכח רשאי לחפור ופשיט ג"כ מהירושלמי
 סג"ל דאינו רשאי :

והנה רבינו בגדול בעל מל"מ שם תמה על
 הראב"ד וה"ה דסברי בפ' כ"ג מהל'
 מכירה דבקונה לזמן קלוב בונה והורס ועושה
 בכל זמנו בקלוב כמו שפוסק הקוגה קנין
 פולם

אך לפי שבארנו מהירושלמי לעיל דלמ"ד
 קנין פירות כקנין הגוף רשאי לחפור
 רוח שיחין ומפרות במקום שאין לריך לכחזיר

עולם אש"פ שידוע שיחזיר כקרקע לבעלים
 ביוכל ותמה על הראב"ד מהירושלמי כנ"ל
 יעו"ש ונשאר בל"ע. וארכי העני חף כי חייגי
 כדאי להשתרב עם פחוס מקטני תלמידי
 הרב ז"ל עכ"ז יגעתי לתרץ שיטת הראב"ד
 ובחמת נראה בעיני כי גם הרמב"ם בשיטת
 זו וכמו שכתב בקל"ה ח סימן רנ"ז. ואך
 לברר שיטת הרמב"ם ובראב"ד מוכרח ארכי
 להעתיק סוגיא אחת ממס' גיטין וזה פריה :

עמו שישמענו שלמים יום ר"מ אומר לא:
 ישנו בדין יום או יומים. מפני שהוא תחנ
 קסבר קנין פירוח בקנין הגוף דמי רב יהו
 אומר שני ישנו בדין יום או יומים עם
 שהוא כספו קסבר קנין פירות לאך בק
 בגוף דמי כרי בכל הסוגיא שם ובמס' ב'
 ד' נו"ן מדמה הש"ס למ"ד קנין פירות בק
 בגוף חף בפירות דאחו מעלמא דברי מעש
 ידיו של עבד הוי כאלו מעשה ידי' של אש
 ואמריין בפירות למ"ד קנין פירות בק

1234567

הגוף הוי כל גופו שלו ונקרא כספו וא"כ או
 בחלר למ"ד קנין פירות בקנין הגוף גו
 בחלר שלו ק לריך להיות באשה נמי ובסופו
 גופא בכמה מקומות לא חילק בין מעשה ידי
 של אשה לשאר פירות. עיי' בחוס' גיטין כ"ג
 ד"כ רבי יהודה ור' יוסי ור"ש אוסרין ומ
 קשיא לי עובא על החוס' הכלל הא הסוגיא
 חול' לרבא ורבא סבר קנין פירות לאו בקני
 בגוף וסחוס' כתבו הסיפוך שחלו כיון דקנו
 לי' לפני הוי כאילו קנוי לי' הגוף. ובמידושי
 רשב"א ראינו שהקשה ג"כ קושיית החוס'
 ולא תירץ בתירולם ואפשר משום האי טעמא :

מתניתין גיטין ריש פ' הזורק . הזורק

גט לאשחו וכיא בחוך ביתה
 או בחוך חלירה כרי זו מגורשת ופריך שם
 וגמרא חלירה מה שקנחה אשה קנס בעלה
 יעני שכתב לה דו"ד אין לי בנכסין וכדבר
 הלא יעו"ש רבא אמר אטו ידה מי לא
 היא לי' לבעל אלא גיטת וידה באין כאחד
 ל' גיטת וחלירה באין כאחד ח"ל רבינא
 יב אשי רבא יד דאשה קא קשיא ליה נכי
 קמי לי' למעשה ידיה ידה גופא מי קשיא
 ' ח"ל רבא יד דעבד קא קשיא ליה למ"ד
 עמר ע"י עלמו יד עבד כיד רבו דמי אלא
 עו וידו באין כאחד ה"כ גיטת וחלירה
 אין כאחד ובחוס' שם ד"ה ידה גופא מי
 יא ליה וז"ל חלירה נמי לא קניא לי' גופיה
 לא פירי וא"כ מאי פריך שם חלירה מה
 קנחה אשה קנס בעלה וי"ל כיון דקנוי ליה
 ידיו הוי כאלו קנוי לי' גוף החלר אבל מעשה
 יד מעלמא קאחו ע"כ. והנה האי פירוש
 בחוס' שחלקו בין פירות דאחו מגוף השדה
 ין פירות דאחו מעלמא לכאורה תמוהים
 אז דברי שנינו בפ' החובל ד' ל' ובפלוגתא
 אי תנאי דתניא המוכר עבדו לאחר ופסק

ורבן נלענ"ד לשיטת החוס' דבר מחודש

מאד וכוא דוכ ודאי פשוט וברור
 דר' יוחנן וריש לקיש דפליגי אס קנין פירות
 בקנין הגוף דמי ודאי מחלקותם בין בפירות
 שדה ובין בפירות דאחו מעלמא כמו מעשה
 ידיה של אשה או כל עבד דלריו"ח קנין
 פירות כקב"ז חף במעשה ידיה של אשכושבד
 ולריש לקיש לאו כקב"ז חף בפירות שדה
 ובפירות מנינו דריש לקיש סבר חף בפירות
 שדה בניסין לפנין מביא ואינו קורא וכלאמר

לא

לא קנה לוקח וריו"ח ודאי ג"כ סבר כדפירשנו
 דאפי' בפירות דעלמא כקנין כגוף דמי. וראי'
 מן עבד לר"מ ור' יסודה דלמ"ד כקנין כגוף
 ישנו. דין יום או יומים אבל רבא דסבר
 כריש לקיש דקנין פירות לאו כקנין כגוף
 אינו אלא בפירות דאחו מעלמא אבל בפירות
 דאחו מגוף כשדה או מגוף החצר יסבור
 רבא דקנין פירות כקנין כגוף דמי ואע"ג
 דביבמות דל"ו דרבא פסק כריש לקיש
 הביאו הש"ס דחנן ככוח נכסיו יעו"ש היינו
 משום דעיקר כפולוגחא לענין זה אבל רבא
 לכפשיה לא סבירא ליה כריש לקיש בפירות
 דאחו מגוף הדבר כמו שדה. ונ"ל ראי'
 לחילוק זה דרבא בפירות מגוף הדבר יסבור
 כר' יוחנן מזה שמקשו התיים בעלמא דרבא
 לא מלינו ידיו ורגלינו בבהמ"ד דהא רבא
 סבר אחין שחלקו לקוחות הן ומחזירין זה
 לזה ביוכל ומשום קושיא זו רלו לומר דאע"ג
 דפסק כריש לקיש בעלמא לא סבר הכי ודוחק
 לתרץ כן אבל לפי כנ"ל יוחא מאד דהתם
 אחין שחלקו דהפירות מגוף כשדה באין סבר
 ר' יוחנן ומביא בכורים והא דפסק כריש
 לקיש זהו בפירות דאחו מעלמא ולכדי אחי
 ופיר חירון התום בגיטין שהשתקנו לעיל
 וחילקו דבחלל לא קשיא להש"ס הא קנין
 יירות של בעל ולא קני' לי' גופים משום
 דבחלל קנין פירות כוי כקנין כגוף:

ולא נשאר לבטל כגוף כום שויר לעת עכ
 לכן כוי כקנין כגוף אבל במעשה ידיה
 אשכ דאיו רשאי לחבול בה ולקלקל גוף יד
 של האשה ולכן לא כוי כקנין כגוף ול
 דיקדק הש"ס רבא יד דאשכ קשיא ליכנו
 דקני לי' למעשה ידיה ידכ גופא מי קניא ג
 ולא דמי לחלל דכידו לחפור גוף כחל
 להשתמשות שלו ולא כן ביד אשה וזכו כווג
 החוס'. ומעשה לפי יסוד הלז דכברת התו
 לחלק אליבא דרבא דפירות דאחו מגופ
 כוי קנין פירות כקנין כגוף ומוחר לחפו
 בורות שומ"ע. אפשר לומר דכרמב"ם וכו"כ
 דחו לשיטת הירושלמי שהבאנו לעיל דלמ"
 קנין פירות לאו כקנין כגוף דמי אינו רשאי
 לחפור בושמ"ע. דהרי לפי שיטת הש"ס
 שלנו דפריך בגמרא ידכ מי קניא לי' לבט
 ועל חלל לא קשיא לכו כלל א"כ סבר הש"ס
 שלנו דבחלל שאני ממעשה ידיה משוג
 דמוחר לחפור בורות ושומ"ע ולכן פסק
 להל' כרמב"ם וכו"כ דרבאי לעשות
 בשכירות לזמן קלוב כמו שהפלו:

ואמנם

כ"ז הוא כקנין פירות שאינו לרין
 להחזיר ביוכל לבטלים כרמב"ם
 אבל כקנין פירות שלרין להחזיר לבטלים
 כרמב"ם ודאי אמרה החורס ושב לחחוחו
 בעינא ולא מלינו בפירות דגם בזה חולק
 הש"ס שלנו על הירושלמי. ומעשה מדוקדק
 כיטב לשון כרמב"ם שם בפ' כ"ג מה' מכירה
 אבל בקושה לזמן קלוב כו' משום דשיטת
 כרמב"ם וכו"כ ד' דבקושה לזמן קלוב אינו
 חוזר ביוכל וכיון שאינו חוזר ביוכל לכן
 עושה בה כל השמישים אפי' לחפור וכו"כ ד'
 ג"כ מפורש באופן דקושה לזמן קלוב ולכן
 סברי

הסבר הדבר לחלק בין פירות דאחו
 מגוף כדבר לפירות דאחו מעלמא
 אה מטעם זה דבחלל או שדה ביוכל בעל
 פירות לחפור בהשדה ולעשות מחילות תחת
 דרקע לכן כיון דכל השמישים של בעל הפירות